

რუსეთის გენერალ სუხოტინმა

როგორ მოატყუა

იმერეთის მეფე სოლომონ მეორე

ზ. ჭიჭინაძისა

თბილისი

სოლომონ იმერთა მეფე როგორ მოატყუა რუსის გენერალ სუხოტინმა

ეკატერინემ, რაკი მეფე ერეკლე ვერა ღონის-
ძიებით ვერ ჩაიგდო ხელში და ქართლ-კახეთის სა-
მეფო ვერ დასცინცლა, ბოლოს თავის პოლიტიკა
შესცვალა და მეფე ერეკლეს გარდა იმერეთის მეფე
სოლომონსაც დაუწყო მგლურის თვალით მზერა.

ამ გარემოების ცნობები ეკატერინეს გენ. ტოტლე-
ბენმა და ლვოვმაც აცნობეს. ამათ აუწყეს, რომ სა-
ქართველოში იმდენად, მეფე ერეკლე არ არის ძნე-
ლი მოსატყუებელი და დასაყოლიებელი, როგორც
იმერთა მეფე სოლომონიო, ბევრჯერ იყო ისეთი
შემთხვევა, რომ მეფე ერეკლესთან ჩვენგან გაკეთე-
ბული საქმე სოლომონ მეფემ ჩაშალა და მით ჩვენი
საქმეც დაიკარგაო.

ამიტომ საჭირო არის, რომ ერთსა და იმავე
დროს ჩვენ ვსცდილობდეთ როგორც ერეკლე მეფის
წინაშე, ისევე სოლომონ მეფისაო. ამ დარიგებას
ეკატერინემ ჯეროვანი ყურადღება მიაქცია და მა-
ლე მის სამზადისაც შეუდგა. პირველი ამის ცდა
იყო ისეთ ქართველთა გაცნობა, რომელნიც ეკატე-
რინეს იმერეთის მეფეს და მთლად იმერეთის ერსაც
კარგად გააცნობდნენ, ამის შემდეგ თვით ეკატერი-
ნე დაფაცურდებოდა საქმის გასაწალდათ, ესეც მა-
ლუ მოხდა და ამათის დახმარებით ეკატერინემ იმე-
რეთის მეფის სოლომონის ყოველისფერი კარგად

შეიტყო და შემდეგ თავის გველური პოლიტიკის
შესრულებასაც შეუდგა.

ეკატერინემ დაიწყო სანდო კაცების ძებნა და

მალე იპოვნა გენერალი სუხოტინი. ამ გენერალს ეცნობა ეკატერინეს წადილი საქართველოს შესახებ, როგორც წმინდა რუსს გენერალს, ეკატერინეს პოლიტიკა საქართველოს დასაჭერად დიდათ მოეწონა, ყველაფრის შესახებ ეკატერინეს ქება უთხრა და თვითაც დაჰპირდა ამ საჭირო საქმეში მონაწილეობის მიღება.

გენერალ სუხოტინს ეკატერინეს დავალება დიდათ მოეწონა, ნამეტურ კარგმა მოწყალებამ და ჩინების დაპირებამ უფრო გაახარეს, ამიტომ გენერალმა ეკატერინეს დავალების აღსრულების იმედიც მისცა. სუხოტინის თანხმობა ეკატერინეს მოეწონა, მით უფრო რადგანაც ეკატერინემ სუხოტინს თავის სულის საიდუმლოების მოწონება ცხადად შენიშნა.

ეკატერინე დარწმუნდა მალე, რომ მის დავალებას სუხოტინი უსათუოდ ყველაფერს შეასრულებდა, მის ნატვრასაც სწორედ ეს შეადგენდა – ასეთი გენერლის პოვნა და საქმეში ჩარევა. ამიტომაც ამ გენერალს ეკატერინე უფრო გულისყურიანად მოექცა, თან დიდს დახმარებას, დიდს ჯამაგირს და ჩინებსაც დაჰპირდა – ოღონდ კი შენ ჩემი ნატვრა შეასრულე და მდიდარი საქართველოს პატრონი გამხადეო.

ასეთ დაპირებასთან ერთად ეკატერინემ გენე-

-3-

რალ სუხოტინს თავის საკუთარი ფულის ხაზინაც გაუხსნა. ნათქვამია – „ქურდს რა უნდოდა და ბნელი ღამეო“ – სუხოტინსაც ეს უნდოდა, რაკი ეკატერინესაგან ასეთი მოწყალების და ბედნიერების იმედი შეიტყო, მის შემდეგ უფრო მხნედ მოიქცა, დროით ნახა გრაფი ტოტლებენი, გენერალი ლვოვი და მათგან შეეტყო ყოველივე თუ იგი როგორ უნდა მოქცეულიყო ერეკლე ან სოლომონ მეფის წინაშე, რომ მის საშუალებით, რაც შეიძლება უფ-

რო მალე შეესრულებინა თავის სვაკი ხელმწიფის ნატვრა.

ასე გამოწვრთვნის და მომზადების შემდეგ სუხოტინი მოეწყო საქართველოში წამოსასვლელად ამ ახლად გაჩენილმა მგელმა თავის გზის მაჩვენებელს ტოტლებენს სთხოვა და ტოტლებენიც დასთანხმდა საქართველოში გამოჰყოლოდა დამრიგებლად. ზოგნი სუხოტინის გზის მაჩვენებლად გენერალ ლვოვსაც ახელებენ. სუხოტინი თურმე ეკატერინემ ისეთ სანდო პირად იცნა, რომ მას ორი გენერალი გამოატანა თანა. ესენი იყვნენ გენ. გრაფი ტოტლებენი და გენ. ლვოვი და ესენი ერთათ ჩამოვიდნენ საქართველოში.

პირველად ესენი ქუთაისში ჩამოვიდნენ და სოლომონ მეფეს ესტუმრნენ. ერთ დღეს მეფე სოლომონს სამი რუსის გენ. ერთად წარუდგნენ. ტოტლებენმა და ლვოვმა მეფე სოლომონს გადასცეს ეკატერინესგან გამოგზავნილი ფეშქაშები და თან

-4-

დავალებაც. იქვე დიდის ამბით გაიცნეს გენ. სუხოტინი. ტოტლებენმა მეფე სოლომონის წინაშე თავი საქართველოს შესახებ უცოდველად აღიარა, ამას ლვოვიც დაემოწმა. ტყუილის ამბებით მეფე სოლომონი ისე მოხიბლეს, რომ მათ რაც სურდათ სუხოტინს ის ნდობა და პატივისცემა მოუპოვეს მეფის წინაშე.

იმერეთიდან ესენი ტფილისში ჩამოვიდნენ და ერთ მშვენიერ დღეს მეფე ერეკლეს წარუდგნენ და თან გადასცეს ეკატერინესგან გამოგზავნილი ძვირფასი საჩუქრები და დანაბარები ამბები. ამის შემდეგ მათ საქართველოს გამო მეფის წინაშე თავი იმართლეს. აქაც მეფე ერეკლე ტყუილის ამბებით ერთობ მოხიბლეს და ერეკლემ მათი ყველაფერი ირწმუნა. აქაც გენერლებმა სუხოტინი ერეკლეს

დიდის პატივისცემით და თავაზით გააცნეს და მეფესაც ესიამოვნა მისი გაცნობა.

სამივე გენ. ტფილისში რამდენსამე ხანს დარჩნენ და შემდეგ გენ. ლვოვმა მეფე ერეკლეს აუწყა, რომ თქვენი და მეფე სოლომონის შესახებ მე ეკატერინეს დიდი მოხსენება გაუგზავნე და ვაცნობე თქვენი ერთგულობაო. ეს ამბავი ამათ მომხრეებმა იმერეთშიაც გადაიტანეს და სოლომონ მეფესაც აცნობეს, რომ გენერალმა ლვოვმა ეკატერინეს. თქვენს შესახებ ასეთი ქება მისწერაო.

ამ ამბით მოხიბლულ იქმნა ერეკლე მეფე და სოლომონიც. სწორედ ესევე მომხიბვლელი ამბავი

-5-

სარწმუნოდ მიუღია მეისტორიე ომან ხერხეულიძეს და ის მეფე ერეკლეს ცხოვრების აღწერაში აი რასა წერს:

„ლვოვმან ივან ლავრენტიჩმა აცნობა ეკატერინე იმპერატრიცას ერთგულება მეფესი ერეკლესი და მეფისა სოლომონისა, ხოლო შემდგომად ამისა იმპერატრიცამ წარუგზავნა გენერალ-მაიორი სუხოტინი და დაიბარა გრაფი ტოტლებენი.“

ტოტლებენი, ლვოვი და სუხოტინი საქართველოში ერთად მოვიდნენ, რომ იმით მათ მოეხიბლათ მეფე ერეკლე და სოლომონი და მასთან გენ. სუხოტინის მოქმედებისთვის კარგი ნიადაგი მოემზადებინათ, რომ ახლა მაინც შესაძლო გამხდარიყო გენერალ სუხოტინის დახმარებით საქართველოს დასამარება, ნამეტურ კი უნდოდათ სოლომონ მეფე მოეტყუებინათ და ამით მისი ჯარიც როგორმე მოესპოთ.

ლვოვისაგან ერეკლეს და სოლომონის ერთგულებაზე წერილის მიწერა, ტოტლებენის დაბარება, სუხოტინის დანიშვნა და სხვაც ასეთი სულ ჯადოქარობა იყო და იქითკენ იყო მიმართული, რომ

გენ. სუხოტინის საქმე გაკეთებულიყო, რომ მათი საშუალებით მას ერთობ ადვილად შესძლებოდა ერეკლე მეფის ან სოლომონ მეფის მოტყუილება და მით სოლომონ მეფის ჯარის გაწყვეტა. ყოვლი-ვე ეს ცნობები სულ ამ ბოროტებაზე არის აშენებული.

-6-

მართლა, ტფილისიდან ტოტლებენი რუსეთში მიემგზავრება, მის მაგიერ გენ. სუხოტინი რჩება ტფილისში და ის ადევნებს თვალყურს მეფე ერეკლეს მოქმედებას. მცირე ხანს შემდეგ გენ. სუხოტინი და ლვოვი იმერეთში წავიდნენ, მალე ჩავიდნენ ქუთაისში და სოლომონ მეფის წინაშე დაიწყეს მოქმედება და მეცადინეობა. წინეთ თუ სუხოტინს სოლომონ მეფის წინაშე გენ. ტოტლებენმა გაუკეთა საქმე, ახლა ლვოვმა დაუწყო ქება და დიდება სუხოტინს. მოეწყო საქმე ისე, რომ მალე სუხოტინი მეფე სოლომონის წინაშე ანგელოზად იქმნა მიღებული. ამის შემდეგ ლვოვიც გაიხლათ რუსეთში და იმერეთში, მეფე სოლომონის კარზე დარჩა მხოლოდ გენერალი სუხოტინი.

გენერალი სუხოტინი შეუდგა თავის ხელმწიფის დავალების შესრულებას და მით სოლომონ მეფის დაღუპვას, იმერეთის ჯარის ამოწყვეტას. მინამ იმერეთში დაიწყებდა გველობას, მან მეფე ერეკლესაც ახედა და დახედა, მაგრამ საიმედო ვერა დაინახა-რა, რადგანაც იფიქრა ეს მეფე ბოლოს სოლომონ მეფეს შეეკითხება და ის კიდევ ჩაშლის ჩვენს საქმესო. თუმცა ეს სვაკი მეფე ერეკლეს კარზე იმასაც კი ეცადა დიდად, რომ ერეკლე მეფე რამე ხიფათში ჩაეგდო, მაგრამ ვერც ეს მოახერხა. ამიტომაც ეს სვაკი ტფილისს მოსცილდა და იმერეთში გადასახდლა, ერთ დღეს სოლომონ მეფესაც წარუდგა და უამბო მეფე ერეკლეს იმესახებ ბევრი

რამ ისეთი ამბები, რითაც მან სოლომონის წინაშე დიდი ნდობაც გაიკეთა. ამ გველმა ისე მოაწყო საქმე რომ სოლომონ მეფე მალე სუხოტინის დიდი პატივისმცემელი გახდა. სუხოტინსაც ეს უნდოდა. გენ. ისე მოაწყო საქმე და მეფის წინაშე ისე დატრიალდა, რომ ერთ დღეს მეფე სოლომონის წინაშე წარსდგა და შემდეგი მოახსენა, რაც ცხადათ აქვს ანუხსული თვით გენ. დავით ბატონიშვილსაც.

– თქვენო უმაღლესობავ. თქვენ რომ კეთილინებოთ და მე იმერეთის ჯარით დახმარება მომცეთ, მაშინ მე ვეცდები რომ თქვენის სამეფოს საზღვრებიდან ოსმალთა ჯარი სულ გავდევნოთ და თქვენი ქვეყანაც მათ ზედამხედველობისაგან გავანთავისუფლო და თქვენც თავისუფალი ბრძანდებოდეთ მათგან.

ასეთ თათბირის გამო მეფე სოლომონს გაახსენდა გრაფი ტოტლებენი, გენ. ლვოვი და სხვანი; მეფისაგან უამისობა არც შეიძლებოდა, რადგანაც იგი ერთობ ფრთხილი კაცი იყო. ეს იჭვენეულობა მეფე სოლომონს სუხოტინმა კარგად შენიშნა. ამიტომ ამ სვავმა მეფეს გაახსენა ტოტლებენის და ლვოვის ბოდიში და თავის გამართლება მათს წინაშე. მეფესაც გაახსენდა ტოტლებენი და ლვოვი და მით დაშოშმინებული იქმნა, მეფე სოლომონს რუსეთის ღალატის ყველაფერი დაავიწყა ტოტლებენის და ლვოვის თავის გამართლებამ.

მცირე ხნის შემდეგ სუხოტინმა კვალად გაახ-

სენა მეფე სოლომონს წინანდელი მიმართვა და იმერეთიდან ოსმალთა განდევნაზე დაპირებანი, ბევრის თათბირის შემდეგ გენ. სუხოტინმა სოლომონ მეფე

სასტიკად მოხიბლო, ამ გველმა თავის გაიძვერაობით სოლომონ მეფე, ეს ჭკვიანი და ფრთხილი კაცი მთლად ხელში ჩაიგდო და ბოლოს, როგორც იქმნა, მეფე დაიყოლია ოსმალებზე გასალაშქრებლად. ამისთვის შეუდგნენ იმერეთის ჯარის შეყრას და სამზადისს.

– ბატონო მეფეო, თქვენ ინებეთ მარტო ჯარის ბოძება. სსვა რამ დახმარება თქვენი უმაღლესობისი ჩვენთვის საჭირო არ არის. თვით თქვენი წამობრძანებაც არ არის საჭირო. მთავარსარდლობას ჩვენ გავსწევთ. ამისთანა საქმის შესრულებით მე დიდი სურვილში მაქვს, რომ თქვენს უმაღლესობას რამე სმსახური ვაჩვენოთ და ამით თქვენს ქრისტიანობასაც დახმარება გავუწიო. მაქვს აგრეთვე დიდი სურვილი, რომ მე ჩემის ცდით თქვენს ქვეყანასაც რამე ადგილები შესძინო და სიკეთე ვქნა... ჩვენი ხელმწიფის სურვილიც ეს გახლდათ წინეთ და ესევე გახლავთ დღესაც, თვით მეც ეს დავალება მოცა, რადგანაც მას თქვენი ქვეყნის დიდი სიბრალოე აქვს, თქვენ ქვეყანა საქრისტიანო ქვეყანა არის და დიდი ცოდვა გახლავთ, რომ იგი თათრების მიერ იყოს დამონებული. ასე რომ ჩემი გალასქრება პირდაპირ ჩვენი ხელმწიფის წადილია და ჩვენგან კიდევ მისი წადილის შესრულება გახლავთო.

ბევრის მეღურის დალოლიავეების შემდეგ სო-

-9-

ლომონ სეფე ერწმუნა სუხოტინს და გადასწყვიტა გენ. დავალების შესრულება და ჯარის ბოძება. მალე ამის ბრძანებაც გამოიცა და შეყრილ იქმნა იმერეთა მეფე სოლომონის ლაშქარი. ჯარი მოიკრიბა 30 ათასამდე კაცი და 5 ათასი კაცი ლაშქრით მსახურნი. ყველა ესენი აღვსილ იქმნა იარაღით და ებოძა გენერალ სუხოტინს.

გენერალი სუხოტინი ქართველების და თავის ჯარით, მალე მოეწყო. მოემზადა და 1279 წ. გაემ-

გზავრა ფოთისაკენ საბრძოლველათ. ამ გალაშქრების შესახებ დავით ბატონიშვილი სწერს შემდეგს:

„სუხოტინი ღენერალი შდავიდგ ფოტს (?) და სურდა დაჰყრობა მისი, მტერსა ვერ უძლო და უკუ მობრუნდა იმერეთსა, ეს არის, ეს ორიოდე სიტყვა გახლავათ ამ ბოროტების შესახებ დარჩენილი, ისიც ვისგან დაწერილი, რუსეთის გენერალ ლეიტენანტისაგან, დავით გიორგის ძისაგან, რომელმაც თავის სამეფო გენერლობაზედ გაცვალა და რომელიც გადაგვარებულიც იყო. მეტი რა გზა არის. ჩვენც ეს უნდა ვიკმაროთ და ამავე დავითის ცნობებით უნდა ვისაუბროთ ამ დასალუპს დიდს ბოროტებაზედ, ამ სამწუხარო გარემოების შესახებ ჩვენი ისტორია ერთობ მდუმარებს. ესეც საკვირველია, რომ ამ გველური ბოროტების შესახებ ან დავით ბატონიშვილმა დასტოვა ეს ცნობები ამ ბოროტების შესახებ და ასევე სხვა ცნობანიც, ესეც საკვირველია ამისაგან, რადგანაც ეს გადაგვარებული ცხოველი იყო და მასთან მეტად უნიჭოც.

-10-

სუხოტინის ბოროტების შესახებ ჩვენ ბევრს არ ვილაპარაკებთ, თვით მისი ცნობები გამოაჩენს თუ იგი რა უნდა ყოფილიყოს და ან მას რა დიდი მნიშვნელობა ურდა მიეცეს საქართველოს ისტორიაში. იმერეთის შეკრებილ ჯარს ქუთაისში, ერთ ალაგას მეფე სოლომონი დახვდა და სიტყვა უთხრა მხედრობას, შეაქო იგინი და შეაქო რუსის გენერალი სუხოტინი, რუსის მოსული ჯარი და ევატირინე ხელმწიფე, სუხოტინიც ამას ნატრობდა.

შემდგომ ამის მოხდა ეს, სუხოტინი მალე ჩავიდა ფოთში და აღნიშნულ დღეს ომიც იქმნა დაწყობილი. სუხოტინმა ომში მოწინავე ჯარათ სულ ქართველები დააყენა და რუსები კარგა მოშორებით დააყენა ზარბაზნების მსროლელათ. ამის მიზეზათ

მან ის გამოაცხადა ჯარში, რომ ზარბაზნები ფეხოსან ჯარზე კარგა შორს უნდა იდგესო. იმერნიც დაემონენ გენერალს.

ომის პირველ დღესვე ოსმალებმა გაიმარჯვეს, რადგანაც მათ უფრო კარგი სამზადისი ჰქონდათ, სამი დღის განმავლობაში ოსმალებმა ქართველობ ჯარი სულ მოსპეს, ამ დროს, გენერალ სუხოტინმა თავის ჯარი უკნ დასწია და ომი გააჩერა, იმავე დღის საღამო ჟამს ფოთიდან რუსის ჯარი ქუთაისისაკენ გაიპარა და მალე ქუთაისში ჩავიდა დამარცხებული და იმერთა ჯარით გაწყვეტილი.

დამარცხების ამბავი მეფეს მალე აცნობეს, მეფეს დიდათ ეწყინა და გენერალს საყვედური უთხ-

-11-

რა, მე არ ვიცოდი თუ ასე მოხდებოდა, თორემ მე იმერეთის ჯარს თქვენ არ მოქცემდით. მე ამის არ ვიცოდი, ეს ჩემი ქვეყნის დიდი ზარალია და დალუპვა.

ასეთი შენიშვნის და საყვედურების შემდეგ გენ. სუხოტინმა მოიკრიბა კიდევ თავისი გველური პოლიტიკა და მეფე სოლომონს დაუწყო ფლიდურათ ლაპარაკი და თავის გამართლება ასე:

თქვენო უმაღლესობავ, მართლია თქვენი ჯარი სოისპო, მაგრამ მის ნაცვლათ თქვენ და თქვენ ქვეყანას თავიდან აცდა ოსმალოს ჯარის შემოსევა და მთელი თქვენი სამშობლოს აოხრება, ქალაქების დაქცევა და ხალხის გაჟლეტა. ოსმალებს ჩვენ კარგ დროს მივასწართ, ფოთში დიდი ძალი ჯარი ჰყოლოდათ მოყვანილი და იგინი თურმე ფიქრობდნენ, რომ მთელი იმერეთი უნდა დაეჭირეთ და თქვენი სამეფოც მოეშალათ.

მართალია ჩვენ მომისპენით, მაგრამ მიტომ მათი მხედრობაც მოვსპეთ და ამ გსით თქვენ ქვეყანას თავიდან ავაცდინეთ უბედურებანი. დღეს ისინი იმერეთში ადვილათ ფეხსაც ვეღარ შემოდგამენ,

მხოლოდ თქვენ უნდა იქონიოთ ფხიზელი მხედველიობა, ამას გარდა უსათუოთ მეფე ერეკლეს და ეკატერინესაც შველა უნდა სთხოვოთ, რომ ჯარი მოგვაშველონ და ამით უზრუნველი ჰყოთ თქვენი სამეფო და ტახტი. ერეკლე მეფეს თქვენ გაუგზავნეთ კაცები და ეკატერინესა და პოტიომკინთან მეგიახლებით და მე ვაუწყებ თქვენს დავალებას და თხოვნას.

-12-

ამ ბოროტმა გენერალმა ასე მოატყუილა მეფე სოლომონი. თავის ბოროტებაში ხელები დაიბანა და მეფის სოლომონის წინაშე ანგელოზათ გამოვიდა. მაგრამ ამან თავის ბოროტება და გველობა არც შემდეგისათვის დასტოვა, ნათქვამია: _ „გველს აბავინ ეტყვის, გველო რათა ხარ ჭრელიო“ სუხოტინიც ასე იყო. ასე მოატყუილა სოლომონ მეფე და ასეთივე მოტყუილება არც შემდეგ დროისათვის მოაკლო.

ასეთი უბედურება არ აკმარა მეფე სოლომონს ამ გველმა და იმავე დავითის და ბაგრატის ცნობით, გენერალი თავის ჯარით მალე წავიდა რუსეთს და მგზავრობის დროს, იშოვნა სანდო კაცები და ოსმალთ შეატყობინა საიდუმლოთ და მოტყუილებით რასაკვირველია იმერეთის დასაღუპათ, რომ სოლომონ მეფე ოსმალებზე ძრეელ გულ მოსული იყო. ეხლა ოსმალთა საწინააღმდეგოთ მან რუსეთის ეკატერინა იმპერატორიცას მიმართა და მოციქულათ თვით რუსის გენერალი სუხოტინი გაუგზავნაო. სუხოტინს ამისთანა დაბეზღებით აი რის იმედი ჰქონდა

იმერეთის მეფეს ეხლა ჯარი აღარ ჰყავს, მე ჩემის ჯარით იმერეთიდან რუსეთში მივდივარ.

ამიტომ ოსმალეთი იმერეთს თავისუფლად შემუსვრიან, აიკლებენ ქალაქებს, დახოცავენ ხალხს,

მოშლიან სოლომონ მეფის ტახტს და მაშინ სოლო-
მონს ორში ერთი დარჩება, ან დახმარების ძეგნა

-13-

და ეკატერინესთან მიმართვა შველის სათხოვნელად
და ან სამუდამოთ იმერეთის სამეფოს დაკარგვა. ასე
დაიძმვიდა გენერალმა გული და ასეთის საიმედო
გეგმით წავიდა იგი რუსეთში.

თავისი ნაქმარი გველობა და ბოროტება ჯე-
რეთ პატიომკინს გადასცა და მერე ეკატერინეს, ამ-
ის შემდეგ, პატიომკინი და ეკატერინეც იმერეთს
შორიდამ მგლურის თვალთ უმზერდნენ და მუდამ
დღე უცდიდნენ სოლომონ მეფის კაცების მისვლას
და დახმარების მისაცემად თხოვნას, მაგრამ იმერე-
თის მეფეს კაცები არსად სჩანდნენ. მგლების ლო-
დინიც ლოდინათ რჩებოდა.

ბოლოს აი რა გამოირკვა თურმე ბატონიშვილების
მოწმობით: ოსმალებს იმერეთის წინააღმდეგ სულ
არაფერი სამზადისი ჰქონიათ, მათ არც იმერეთის და-
ჭერა სდომიათ, არც სოლომონ მეფის ტანჯვა, არც
ხალხის ხოცვა, არც ერთი რამ ბოროტებანი, მათ
სურვებიათ მარტოდ გენერალ სუხოტინის გაძევება
საქართველოდამ რუსის ჯარით, ამის მეტი სხვა არა-
ფერი. რაკი ეს ეგრეთი გენერალი თავის გველობით
წავიდა რუსეთში და თან წაიყვანს რუსის ჯარი,
ამიტომ ოსმალეთმაც იმერეთზე. გალაშქრებას თავი
დაანება, ამის შემდეგ, იმერეთში ოსმალთაგან უსა-
მართლოდ ქათამიც არავის აუფრენია, მეფე სოლო-
მონი ისეთ შიშში იყო ჩამარდნილი, რომ აღარ
იცოდა რა ექმნა და ოსმალეთიდან ქვეყნის დარ-
ბევას მუდამ დღე ელოდა. ეს შიშიანობა სოლო-

-14-

მონ მეფემ ერეკლე მეფესაც შეატყობინა, ესეც მი-

ეცა ფიქრს.

ყოველივე ასეთ შიშინანობამ ხელი შეუწყო ქართველთ შინათ გამცემთა განძრახვას და წადილს. ამ გარემოების ხელის შეწყობამ გამოიწვია 1783 წ. ტრაქტატის დაწერის სიადვილე და ყოველივე ის, რაც კი მოხდა ამ ტრაქტატის დაწერის და მიღების დროს. ამ გარემოებამ დაამშვიდეს პატიომკინის და ეკატერინეს გულიც.

იმავე ბატონიშვილების მოწმობით უნდა მოვიყვანოთ შემდეგი.

ფოთში იმერეთის ჯარის მოსპობის ამბავმა დიდათ გაახარეს პატიომკინი და ეკატერინეც. მიზეზი ამ გახარების გახლდათ ის გარემოება. რომ რუსეთის გენერლების თვალში, მეფე ერეკლეს ჯარზე, უფრო მეტად იმერეთის ჯარი სახელოვნებდა, ომშიც ესენი უფრო ყოჩაღები იყვნენ და მარდი მეომარი, ვიდრე მეფე ერეკლეს მხედრობა. იმერეთის ჯარს იარაღიც უფრო უკეთესი ჰქონდათ თურმე, ვინემც ქართლის ჯარს.

გარდა ასეთის ღირსების იმერეთის ჯარი და სარდლების მოტყუილებაც უფრო ძნელი იყო, ვიდრე ქართლის, ყველა ეს ღირსება კიდევ ქართლის მეფე ერეკლეს ყოველთვის იმ გზაზე აყენებდა, რომ იგი ვერც ერთ საქმეს რუსეთან ვერ დაიჭერდა და ვერ გადასწყვეტდა ისე, რომ მის შესახებ იმერეთის მეფეს სოლომონს არ შეჰკითხებოდა, სოლომონი

-15-

კიდევ ისეთი ფრთხილი კაცია, რომ იგი ერეკლე მეფეს ყოველთვის აფრთხილებს რუსებთან დაახლოვებასა და კავშირში.

გრაფ ტოტლობენი და გენ. ლვოვიც ისე უსაბუთებდნენ ეკატერინეს, რომ სოლომონ მეფე მეტად საფრთხილო კაცია, ერეკლე მეფესთან ჩვენ ბევრჯერ გავაწყეთ საქმენიო, მაგრამ ბოლოს ერე-

კლე მეფე მას შეეკითხა და იმან კი ყველაფერი ჩაშალა და ჩვენი შრომაც დაიკარგაო. სუხოტინის წინაშე ასე აუწყეს: თუ ჩვენ გვინდა, რომ საქართველო ჩავიგდოთ ხელში, მაშინ ჯერეთ იმერთი უნდა მოვსპოთ და სოლომონ მეფე და მის მერე უნდა დავიწყოთ ცდა მეფე ერეკლეს დაყოლიებაზედო. მინამ სოლომონ მეფე ცოცხალია და იმერეთის სამეფო იარსებებს, მინამ მეფე ერეკლეს ჩვენ ვერ დავიახლოვებთო.

ამიტომაც ჩვენ პირველად იმერეთი და სოლომონ მეფე უნდა მოვსპოთ და მერე უნდა ვიმეცადინოთ ჩვენის გეგმით.

ასე შეასრულეს ყოველივე და თავიანთის გველობით, იმერეთის მეფის ჯარი გენ. სუხოტინს გააწყვეტინეს უღმერთოთ. მერე ისიც მოაწყეს, რომ მეფე სოლომონი ოსმალებთან საიდუმლოდ დააბეზღეს, რომ სოლომონ მეფე თქვენ წინააღმდეგ რუსეთს დახმარებას სთხოვსო და ამ ხერხით უნდოდათ, რომ ოსმალი აღეძრათ იმერეთის წინააღმდეგ და მერე იმერეთი ოსმალოს მახვილით მოსპობილიყოს, მაგრამ ვერც ეს მოხდა და რუსებს წადილი ვერ შეუსრულდათ.

რაც სთქვა გენ. პატიომკინმა ეკატერინეს წინაშე და აცნობა, რომ სოლომონ მეფე მეტად ფრ-

ტხილი კაცია და მისი მოტყუილება ერთობ ძნელიაო. ეს გამართლდა და შესრულდა ასე. რუსებმა ვერ მოატყუეს სოლომონ მეფე. როგორც იქმნა ხელში ჩაიგდეს მეფე ერეკლე, მერე ამისი შვილი გიორგი, გიორგის შვილს დავითს მისცეს რუსის გენერლობა და მის მაგიერ ჩამოართვეს სამეფო. მოაწყვეს ისიც, რომ ქართლ-კახეთის სამეფოც ხელში ჩაიგდეს და შეიერთეს. მაგრამ ვერა ქმნეს რა და ხელში ვერ ჩაიგდეს სოლომონ მეფე.

თვით უკანასკნელ დროს, როცა გიორგი მეფემ ქართლ-კახეთის სამეფო რუსეთის იმპერიას დაუკავშირა, მაშინ რუსეთის მთავრობის დავალებით, გიორგი მეფემ სოლომონ მეფეს კაცები გაუყინავს-და ძველ ჩვეულებისამებრ სოლომონ მეფეს აცნობა ეს ამბავი სიხარულით, ესეც შეუთვალა, რომ „იქნება თქვენც ისურვოთ რუსეთან შეერთება.“ სოლომონ მეფე გაკვირდა ამაზედ, ერთობ გვიან შეიტყო ეს განძრახვა გიორგი მეფისა, თორემ ამას იგი უსათუოდ ჩაშლიდა. სოლომონ მეფემ გიორგი მეფეს პასუხის ნაცვლად ესეთი თქმულება შემოუთვალა:

„ყალ წადებულნი ხავსს ეჭიდებიანო.“ ეს იყო. სოლომონ მეფის პასუხი. თვით. იმერთა დიდებულნიც გაკვირდნენ, ამაზედ სთქვეს:

„ქართველნი სტყუვდებიანო, ერთმანეთს ღალატობენო და ვითარცა წყალწადებული ხავს ეჭიდებიანო“ ამ შეერთების შესახებ მთელს იმერეთში უცბად გავარდა ხმა და იმერლემაც დაიწყეს სინაზულით ასე ლაპარაკი:

„განსყიდეს ვითარცა გამოცემულთა, ქვეყანა და მოელიანო სასყიდელსა განსყიდულისასო“ ასე მოწმობს ამას ისტორიკოსი პლატონ იოსელიანი.

-17-

ასე და ამ გვარად, სოლომონ მეფემ გიორგი მეფის განძრახვა ერთობ გვიან შეატყო, თორემ ეს უსათუოდ ჩაშლიდა საქართველოს შეერთებას რუსეთის იმპერიასთან, თუნდ მიუხედავად მის, რომ ამ დროს კოვალენსკი 10 ათასი ჯარის-კიციით იყო ტფილისში შემოსული ახლად შეერთებული საქართველოს სამართავად. რუსეთმა სოლომონის დამორჩილებას არც შემდეგ დროს დაანება თავი, როცა მათ ქართლ-კახეთის სამეფო დაიჭირეს, მაგრამ მაინც ვერ მოატყუეს სოლომონ მეფე.

ქართლ-კახეთის სამეფოს დაჭერის შემდეგ რუ-

სებს სადარდელად იმერთთა და სოლომონ მეფე გაუხდათ. სოლომონი ნებით არ მორჩილდებოდა რუსებს. ვერც ფულით ატყუილებდნენ და ვერც სხვა გზით უხერხებდნენ დაჭერას ბოლოს რუსებმა სოლომონ მეფეს ომი აუტეხეს, ერთს ომში რუსებს სოლომონ მეფე ტყვეთაც ჩაუვარდათ, მეფე მაგრათ შეიპყრეს და ტფილისში ჩამოიყვანეს და ცახეში დაამწყვდიეს.

აქაც ჭკვიანმა და შორსმჭვრეტელმა მეფე სოლომონმა მოახერხა ოსტატურად გაპარვა. ტფილისიდან რუსებს გაექცა და ახალციხეში გადავიდა, იქიდან იმერეთში და დაიწყო იმერეთის მართვა-გამგეობა. ამ გაქცევის გულისათვის ტფილისში რამდენიმე კაცი დაახრჩვეს და ისარლოვის მეუღლეს ანნას სახლში ყარაულები დაუყენეს და გაჩხრიკეს. ბოლოს დააპატიმრეს კიდეც, რადგანაც

-18-

თურმე ეს ქალი უჩარხავდა საქმეს თავის სახლში და ის უზიდავდა მეფე სოლომონს საქმელს. სოლომონ მეფე მარტო ამ ქალს ენდობოდა თურმე, ტფილისში საქმელების კეთებას რუსებისაგან მოწამვლის შიში ჰქნდა.

ისარლოვის მეუღლეს მთავარმართველმა შენიშვნა მისცა, რომ შენ თუ იცოდი მეფე სოლომონის გაქცევა, რატომ არ შეგვატყობინევი.

ანნა ისარლოვმა მიუგო:

– მე არ ვიცოდი ეს ამბავი და მეფე სოლომონი არც გვეტყოდა ჩვენ. მაგრამ მოგახსენებთ იმასიც, რომ გინდ მეფე სოლომონს ეთქვა ჩვენთვის, ჩვენ მაინც ჩვენ მფარველ მეფეს ეერ გავცემდით, არავის არაფერს ვეტყოდით.

ასე და ამგვარათ 1770 წლიდან მოყოლებული, 1810 წლამდე რუსებმა ბევრჯერ დაიჭირეს სოლომონ მეფე და თვისი კბილები ჩაავლეს, მაგ-

რამ მოკვნიტით კი მაინც ვერ მოკვნიტეს.

ისიც მართალია რომ იმერეთი რუსეთმა 1810 წ. შეიერთა, მაგრამ სოლომონ მეფე მაინც ვერ იგდეს ხელთ და ის ოსმალეთში გაექცათ და ტრაპისონში მიიღვალა 1915 წ. ასე და ამგვარათ ეკატერინეს და პატიომკინის მოსაზრება სოლომონ მეფის შესახებ გამართლებული იქმნა და ეს გმირი კაცი რუსებმა ვერ დაიჭერეს.
